

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

”Men det är väll bra för själen tänker jag, även om det inte är det för plånboken.”
En studie om Generation Y och deras ideella arbete.

Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp,
Jennie Wiberg Cordero
Handledare: Johan Söderberg
januari, 2015

Abstract

Title: ”Men det är väl bra för själen tänker jag, även om det inte är det för plånboken.”

A study about Generation Y and their volunteer work.

Author: Jennie Wiberg Cordero

Bachelor's Thesis in Sociology, 15 credits, January 2015

Supervisor: Johan Söderberg

Examiner: Stefan Schedin

Characters (including space): 58'608

Summery

A new generation has entered the labour market. The group is presented as Generation Y and is described as egocentric, spoiled, unloyal and money oriented. Lecturer advice companies on how to understand and lead this new generation. The advisement creates stereotypical characteristics of the group, which then reflects on the generations own identity development. But aside the stereotypes that are created on the labour market, the generation puts a lot of their spare time into volunteer work, which is seen as altruistic. This gives us a contradictory portrayal of the new generation.

The purpose of this paper is to understand the factors that contribute to the voluntary work of Generation Y and how the group experiences their own commitment. The study also intends to find out the generations own conception of the volunteer work and how this manifests itself in practice. This will be answered through the following questions:

- What factors influence and motivate generation Y to perform volunteer work?
- Can the general description of Generation Y discerned in the group's own perceptions of voluntary commitment and how can this be expressed?

An interview study has been used to answer the research questions. Through the empirical material can four keywords be identified: Identity, social relations, personal gain and idealism. The keywords function together as factors that motivate the generation to continue with their volunteer work. An analytical framework has been used to connect the four keywords with the chosen sociological theory.

Nyckelord : Generation Y, ideellt arbete, volontär, socialt arbete,

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och problemformulering	1
1.1 syfte	2
1.2 frågeställningar	2
2. Tidigare forskning	3
2.1 generation Y.....	3
2.2 generation Y som internationellt fenomen.....	3
2.3 ideellt arbete.	5
2.4 socialt arbete och den sociala utsattheten	7
2.5 reflektioner kring tidigare forskning	8
3. Teori	9
3.1 teoretiska begrepp kring identitetsskapandet	9
3.2 hur identiteten kopplas till det ideella arbetet	10
3.3 hur det ideella arbetet formar individen	12
3.4 hur teorin kopplas till analysen	13
4. Metod	14
4.1 val av metod	14
4.2 urval.....	14
4.3 tillvägagångssätt.....	15
4.4 etiska reflektioner	15
4.5 validitet och reliabilitet.....	16
4.6 analys och analysmetod	16
5. Resultat och analys	18
5.1 identitet	18
5.2 socialt sammanhang	20
5.3 personlig utdelning.....	21
5.4 idealism	23
6. Slutsats och diskussion	25
6.1 förslag på fortsatt forskning.....	27
7. Referenser	28
8. Bilaga Intervjufrågor	30

1. Bakgrund och problemformulering

Generation Y är egoistiska, bortskämda, illojala, kräsna och pengafokuserade. En generation av 80-talister som just nu bryter sig in på arbetsmarknaden. Hur kommer det sig då att det är individer i just denna generation som lägger ner tid på att förändra samhället för de allra mest utsatta genom ett ideellt engagemang inom humanitära organisationer?

Många böcker och artiklar har publicerats om Generation Y där föreläsare och författare som Anders Parment, Emma Pihl och Linus Jonkman guidat dig i hur den nya generationen ska ledas på arbetsmarknaden. Litteraturen har dragit sig mot ett populärvetenskapligt förhållningssätt och grundas snarare på personlig erfarenhet än på utförliga empiriska grunder. I mötet med arbetsmarknadens ledare reproduceras berättelsen om den nya generationen och skapar en gemensam uppfattning av 80-talisternas beteendemönster och hur de bör styras på bästa sätt. Generation Y bemöts sedan utifrån dessa förhållningssätt och kan ses som en bidragande faktor i ungas identitetskapande.

Statens offentliga utredning (SOU 2001:95) visar att en väsentlig mängd människor som lever i social utsatthet, hellre tar kontakt med frivilligorganisationerna än med sociala myndigheter. Organisationer med verksamhet som riktar sig mot social utsatthet fyller därför funktionen som en viktig aktör i samhället (2001:180-181). Marie Nordfeldt forskar kring hemlösas sociala utsatthet och menar att det finns en lång tradition kring ideella organisationer som bedriver viktig verksamhet och riktar sig till grupper som är socialt utsatta på olika sätt. Hon bekräftar socialstyrelsens rapportering om hur frivilligorganisationerna många gånger fungerar som ett mellanled mellan utsatta individer och offentliga myndigheter (1999:152). Utan ideellt engagerade hade organisationernas verksamhet med största sannolikhet förfallit och lämnat individer vind för våg i en alltmer utbredd utsatthet.

Trots de egenskaper som beskriver generation Y visar trenden på att ungdomars ideella engagemang har legat på en stabilt jämn nivå sedan 1990-talet (Jonsson 2012:26). Att generation Y beskrivs som egocentrerad samtidigt som de engagerar sig ideellt för samhällets utsatta, en verksamhet som per definition beskrivs som altruistiskt (Jonsson 2012:21) förmedlar en motsägelsefull bild av dagens unga. Är det en felaktig bild som sprids eller är det så att generationen använder sig av det ideella arbetet för att stärka ett egenintresse? Bli

engagemanget en del i identitetsspadandet som beskrivs som utmärkande för det moderna samhället? Det ideella arbetet fyller en stor funktion i samhället och bidrar till att många människor hjälps ur ett socialt utanförskap. Att Generation Y spelar en roll i detta arbete går det inte att ta miste på. Von Essen (2008) och Rubin (2000) är eniga om att en mer nyanserad bild behövs kring det ideella åtagandet och hur de ideellt aktiva upplever sitt engagemang och sin egen identitet. Denna studie ämnar bli ett tillskott till den lucka som beskrivs i den sociologiska forskningen.

1.1 syfte

Syftet med uppsatsen är att genom en empirisk intervjustudie undersöka vilka faktorer som bidrar till det ideella arbetet hos generation Y samt hur gruppen i sin tur upplever sitt eget engagemang. Studien ämnar också ta reda på hur generationens föreställningar kring ideellt arbete gestaltar sig i praktiken.

1.2 frågeställningar

- *Vilka faktorer påverkar och motiverar Generation Y till att utföra ideellt arbete?*
- *Kan den allmänna beskrivningen av Generation Y urskiljas i gruppens egna uppfattningar kring det ideella engagemanget och på vilket sätt kan det ta sig i uttryck?*

2. Tidigare forskning

I det här stycket benämns nyckelbegrepp som kommer ligga till grund för att besvara ovanstående forskningsfrågor. Begreppen *Generation Y*, *ideellt arbete* och *socialt arbete* kommer här att förklaras för att förstå den paradox som studien tidigare gett uttryck för.

2.1 generation Y

Under 1990- talet börjar tidningarna rapportera om den nya generationen som snart skulle träda in på arbetsmarknaden. Generation Y står för engelskans whY vilket anses spegla en stark egenskap hos gruppen, ifrågasättandet. Generationen sägs ha många genomgående egenskaper som är specifika för denna åldergrupp. Bortskämda, illojala, kräsna, ambitiösa, orädda, feedback törstande, jag-fokuserade, nätverkande och pengafokuserade är bara några av de ord som utmärker dem (Pihl 2011:42). Författarna är eniga om vilka beteendemönster som kan ses i generationen men vilka som ingår i den råder det delade meningar om. Anders Parment menar att det är främst 80-talisterna som är intressanta att titta på i denna fråga men att det inte är helt avgörande vilka som anses ingå i generationen (2008:22). Generationen är ett omdiskuterat ämne vilket märks, inte bara på variationen av ålder som sägs ingå i den utan också för alla de namn som försökt förklara den. I USA kallas generationen bland annat för ”The Millennials” och svenska smeknamn för gruppen är bland annat; Pippi Långstrumps barnbarn, kameleonter och digitala infödingar (Pihl 2011:34).

Informationen om generation Y som sprids av föreläsare och litteraturguider riktas till både allmänhet och arbetsledning i Sveriges företag. Den är lättsam och byggd på fördomar och stereotyper (Jonkman 2011:4). Trots att ovanstående skildring kommer ur den populärvetenskapliga litteraturen kan liknande beskrivningar av generation Y även hittas i artiklar av mer vetenskaplig karaktär (Murray, Rekar Munro m.fl.). Även här riktas artiklarna främst till arbetsmarknaden för att bemöta den frustration som uppstått över att inte förstå den nya generationen.

2.2 generation Y som internationellt fenomen

Fenomenet kring Generation Y är världsomfattande. Hos internationella marknadsföringsbolag finns ett stort intresse över att förstå den nya generationens beteendemönster för att kunna anpassa sin egen marknadsföring. I en jämförande artikel, “If You've Seen One, You've Seen Them All!” kan vi läsa om 80-talister i USA, Sverige och Nya

Zeeland. I USA anses generationen börja med de som är födda 1981 och är den nu andra största generationen i landet. Gruppen bär på en stor teknisk kunskap då de växt upp med internet och karaktäriseras i övrigt med en stor ambition och drivenhet. De sägs ha ett globalt perspektiv och vill göra skillnad i världen (Schewe, Debevec, Madden, Diamond, Parment, Murphy, 2013:5). Parment beskriver den svenska generationen och menar att 80-talisterna är internationellt orienterade i större utsträckning än tidigare generationer. Generationen byter jobb i allt högre omfattning och utökar därmed hela tiden sina sociala nätverk (2013:6). Murphy et al. beskriver den Nya Zeeländska generationen som de födda mellan 1982 – 1996 och menar att informationen som sprids om gruppen snarare byggs på populärvetenskap än empirisk fakta (2013:7) vilket visar på en likhet med källor som framställer generationen i Sverige. Generationens egenskaper skiljer sig inte nämnvärt från hur de beskrivs i övriga länder utan även här anses de byta jobb i allt högre grad, ha en bristande respekt för företagskulturer och söka befordran baserat på sina meriter snarare än sin livslängd. Gruppen anses inte söka sig till arbetsplatser som inte faller samman med deras egna moraliska värderingar (2013:7).

Författarna menar sammanfattningsvis att det finns likheter mellan ländernas generationer om länderna i sig delar liknande kulturella åsikter. Studien visar att Generation Y i USA och Nya Zeeland har fler kulturella åsikter gemensamt med varandra än med Sverige. En av anledningarna till skillnaden verkar vara det svenska välfärdssystemet som format generationens övertygelser på hemmaplan. Vilka egenskaper som främst formar gruppen handlar alltså om landets kultur och hur det bidrar till att generationen fostras in i samhället (2013:11). Att generationer utvecklats olika påverkas också av nyckelhändelser i landets historia. Andra världskriget, Berlinmurens fall och privatisering av social välfärd är exempel som artikelns författare tar upp som faktorer till vilka egenskaper som olika generationer utvecklar (2013:7). Carolin Rekar Munro menar att Generation Y har bevittnat uppmärksammade företagsskandaler och nedskärningar vilket genererat en skeptisk, mistrogen och apatisk känsla mot traditionella hierarkier och auktoriteter. Generation Y anses ha en oortodox syn på ledarskap som inte följer tidigare mönster med en låg grad av tillit och lojalitet till företagskulturer (2009:4).

Generationen skildras inte bara i vetenskapliga artiklar och populärvetenskaplig litteratur utan också inom en mängd avhandlingar. Göran Gillberg (2010) fokuserar på unga vuxna i sin avhandling kring individualismens villkor. Han väljer att benämna personer i sin studie, med

åldern 21-29 år som "unga vuxna" och menar att det är först vid den åldern som individer ställs inför avgörande val och behöver fundera över olika livsprojekt. Gullberg skriver att det förekommer en rad olika begrepp i den mer populariserade litteraturen om generationer, däribland "Generation Y" (2010:31). En generell diskurs finns kring 80-talisterna som ifrågasätter allt, ständigt är uppkopplade på internet och tror att allt är möjligt. Gillberg menar att gemensamma beskrivande egenskaper även finns kring generationer som kommer före och efter generation Y och att det alltid kommer finnas en lockelse att beskriva generationer som en enhetlig grupp (2010:18). Gillberg samstämmer dock med övrig litteratur i att generationen visar på en viss förändring rörande synen på arbete och att det inte är märkligt att en större diskurs kring generationens ingång på arbetsmarknaden utbrutit. Stora pensionsavgångar väntar de kommande åren och lämnar då utrymme för dagens 80-talister att ta plats på arbetsmarknaden vilket genererar ett intresse i hur man ska attrahera den kommande gruppen inom företag och organisationer (2010:19-20).

2.3 ideellt arbete.

Före 1990 talet studerades ideellt arbete främst ur ett demokratiperspektiv där föreningar samlade människors engagemang och samordnar dem till en kollektiv kraft. I början av 1990 talet började istället ett intresse för forskning ur ett välfärdsperspektiv. Johan Von Essen menar att tre olika forskningsteman kan urskiljas i studier kring ideella insatser. Det första temat beskriver instansernas omfattning och struktur, det andra fångar frånvaron av det frivilliga arbetet i den svenska välfärdsforskningen och det tredje temat undersöker hur invånarna uppfattar frivilliga insatser. Vid sidan av forskningen om de mer etablerade organisationerna har studier gjorts kring enskilda informella sociala insatser för att se hur de tar sig i uttryck för det utvidgade medborgarskap som går utöver statsbildningen (2008:25-26). Det frivilliga arbetet har också studerats ur ett genusperspektiv då det tidigt blev "bekönat" som särskilt lämpligt för kvinnor. Att kvinnor fortfarande är i majoritet när det kommer till ideellt arbete med humanitär inriktning intygas av Carolin Jonsson som menar att 2000-talet volontärer är av en relativt homogen kön- och klasskategori (2012:66). Frivillighetssektorns omfattning och storlek kan mätas på många olika sätt men när det gäller andelen av Sveriges befolkning som är medlemmar i en frivillighetsorganisation har landet, jämförelsevis internationellt, en omfattande frivilligsektor (Rubin 2000:21). År 1992 och 1998 uppmärksammandes det svenska engagemanget i två större befolkningsstudier där man kunnat se att det ideella arbetet ligger på en stabil hög nivå (Rubin 2000:22). Mycket

komprimerat visar tidigare studier att ungefär hälften av Sveriges befolkning mellan 16-84 år utför ideellt arbete och lägger mellan 13-14 timmar i månaden av sin tid till ideella uppgifter. Att arbeta ideellt som medlem inom en organisation är dominerande vilket visar att Sverige skiljer sig från jämförbara utomnordiska länder. Det ideella arbetet är ofta regelbundet och sker över lång tid. Av dem som uppger att de arbetar ideellt, har administrativa uppdrag såsom styrelsearbete eller liknande en dominerande svarsfrekvens. Det är alltså de rutinmässiga sysslorna som dominerar och inte punktinsatser (von Essen 2008:27).

Då den tidigare forskningen intresserat sig för hur människors ideella engagemang påverkat samhället har det ideella arbetets betydelse för individer blivit utforskat. Forskningen förutsatte att det ideella arbetet sågs ur ett välfärds- och demokratiperspektiv vilket ledde till bekymmer. Alla ideella organisationer leder inte till ökad välfärd och demokrati utan det finns organisationer som upplevs som både hotfulla och destruktiva. Väljs det ideella arbetet att ses utifrån ett funktionalistiskt perspektiv faller moraliskt oacceptabla organisationer bort såsom Ku Klux Klan och Hells Angels. Ses det ideella arbetet utifrån en definition som ”goda” och där det inte tas någon hänsyn till det moraliska innehållet blir de ”onda” organisationerna ett problem (von Essen 2008:28). Sedan 1980 talet har det varit ett minskat intresse för ideellt engagemang då detta ansågs vara ett hot mot demokratin. Svensken ägnade sig åt fel form av ideellt arbete, exempelvis genom idrottsföreningar som inte ansågs gynna statsamhällets demokratiförstärkning så som de politiska föreningarna tidigare gjort. Men generellt har inte ideellt arbete minskat över tid i Sverige. Man kan dock se en minskning av ideellt arbete om man tittar ur ett funktionellt perspektiv som demokrati eller välfärd (von Essen 2008:29). En majoritet inom svensk forskning menar att ideellt arbete är frivilligt, oavlönat och formaliserat vilket många gånger återkommer som definition av det ideellt arbete som fenomen. Det ideella arbetet anses vara ett engagemang som kommer ur en idé eller ett behov (von Essen 2008:29). Rubin lyfter fram den svenska folkrörelsetraditionen och välfärdsmodellen för att förklara varför den ideella sektorn ser ut som det gör. Han visar också på hur tillgången till de ”sociala arenorna” är en grundläggande förklaringsfaktor för engagemanget vilket handlar om i vilken utsträckning individer är samhälleligt exponerade genom sociala kontakter. Personer som arbetar och har barn är ideellt engagerade i större utsträckning (2000:22).

2.4 socialt arbete och den sociala utsattheten

Det ideella arbetet kan utföras i ett stort antal organisationer som vilar på en mängd olika värdegrunder. Då studien ämnar undersöka Generation Ys ideella engagemang inom organisationer som riktar sig mot social utsatthet finns det en relevans att se till det sociala arbetets tidigare forskning.

Lars Gunnar Lingås fokuserar främst på socialarbetares yrkesutövning i sin avhandling, *etikk i sosialt arbeid* (1993) och definierar socialt arbete som;

”sosialt arbeid er et praktisk yrke som utoves i offentlige og private institusjoner for å praktisk yrke sin ebringsprocesser slik at klientellets situasjon forbedes på kort og lang sikt. Sosialarbeidere baserer sub praktiske virksomhet op teorier om individer, grupper og samfunn og på teorier og praksiserfaringer som angir systematiske metoder i arbeidet” (1993:32).

Lingås menar att det var den generella kristna etiken som låg till grund och dominerade hjälparbetet där ödmjukhet, självuppfyllelse och hjälpsamhet sågs som ledord. Den kristna etiken låg till grund för socialarbetarens arbetsbeskrivning och 1913 ses det första exemplet på en mer formell yrkesetik för hälsopersonal. I Norden utvecklades en kursverksamhet för socialt arbete och under 1920-talet fick Stockholm sin Socialhögskola (1993:57-59). Även Bengt Carlsson (2003) beskriver hjälpprocesserna inom socialt arbete med fokus på hur socialarbetare utför socialt arbete. Carlsson menar att det fortfarande saknas studier som granskar de processer som utspelas inom socialtjänsten samt de metoder och arbetsmodeller som behövs för att utföra socialt arbete (2003:3). Social utsatthet har blivit en term som inkluderar många olika sorters utsatthet enligt Chris Horsell (2006). Marginalisering av kvinnor, funktionshindrade barn, hemlöshet, etniska minoriteter, unga personer och resande folk är exempel på grupper som beskrivs som utsatta på olika sätt. Termen social utsatthet används för att beskriva en grupp som inte faller inom ramarna för normen. Definitionen av social utsatthet är den process där individer och grupper exkluderas från samhället de lever i och som gör det omöjligt för dem att effektivt delta i samhällets ekonomiska, sociala och kulturella liv (2006:3).

2.5 reflektioner kring tidigare forskning

Publiceringar kring Generation Y har varit högst aktuella under det senaste decenniet men då litteraturen lutat sig åt ett populärvetenskapligt förhållningssätt påverkar detta också möjligheten att ta del av en tyngre empirisk forskning kring generationen. Begreppet generation Y kan snarare upplevas som skapat av personer som vill bedriva lättsamma intervjuer i tv-kanalernas morgonsoffor, än som en stabil grund för forskning av dagens unga individer. Generationen blir dock bemött utifrån en, till viss del, enhetlig föreställning, vilket gör det relevant att ta litteraturen i beaktande.

Då det ideella arbetet är jämförelsevis utbrett i Sverige, finns en stor del av dagens unga bland dess verksamhet. Att generation Y ingår i den samhällsinsats som ideella organisationer utför kan utläsas av socialstyrelsens rapporter. Att marginaliserade grupper gärna söker sig till de ideella organisationerna istället för olika myndighet gör organisationernas verksamhet otroligt viktig.

3. Teori

I detta kapitel kommer teoretiska begrepp att förklaras som ligger till grund för vidare analys av det empiriska materialet.

3.1 teoretiska begrepp kring identitetsskapandet

Giddens (1999) menar att individen genomgår en enorm förvandling i det post-traditionella sociala samhället, som är reflexivt orienterat och fyllt av abstrakta system. Tid och rum omorganiserar och ersätter det lokala med det globala (1999:101). För individen är de grundläggande beståndsdelarna i vardagslivet de val som upprepande behöver göras. Moderniteten utsätter hela tiden individen för en stor mängd val, samtidigt som den ger en liten hjälp när det kommer till frågan om hur individen bör välja. Detta får en rad konsekvenser. En av dem är livsstilen som dominerar och får oundviklig betydelse för individen. Ordet livsstil förknippas ofta med en ytlig konsumtion men Giddens menar att den även rymmer någonting mer fundamentalt. I det moderna samhället följer inte bara individen olika livsstilar utan tvingas i grunden också att göra det, det finns inget annat val än att välja. En livsstil kan definieras som en mer eller mindre integrerad uppsättning handlingar som en individ följer, inte bara för att de är tillfredställande utan också för att de skapar en beskrivande självidentitet (1999:101). Livsstil är någonting som en individ själv skapar genom klädvanor, matvanor, handlingssätt och umgängesmiljöer. Individen skapar rutiner som följs vilket också visar på hur dessa rutiner är öppna för förändring (1999:102). Alla val som individer gör bidrar till den rutin som utförs och utgör då vilken person hen vill vara. Ju mer post-traditionellt ett samhälle är, desto mer bildar livsstilen själva kärnan i självidentiteten och hur den skapas och återskapas.

Giddens vill också poängtera att arbetet påverkar individens livsmöjligheter men att de måste förstås utifrån de potentiella livsstilar som är tillgängliga. Arbetet är inte skilt från de många val som individen måste utföra utan valet av arbete utgör en grund i individens olika livsstilsorientering (1999:102). Alla val är dock inte öppna för alla individer och vi fattar inte alltid beslut med en tydlig insikt över alla tänkbara alternativ. Livsstilen sammanfattar vanor som påverkas av förebilder, gruppsyck och socioekonomiska förhållanden vilket visar på att den mångfald som individen konfronteras med i modernitetens samhälle kommer från flera källor (1999:103). I och med den ökade globaliseringen uppmärksammas en mängd olika miljöer via media och blir tillgängliga för alla som orkar ta in informationen. Media ger

individen en närmare tillgång till miljöer som de personligen aldrig skulle komma i kontakt med vilket gör att de förr så tydliga gränserna suddas ut. Olika typer av media förändrar i och med det, det sociala livets situationsbundna geografi (1999:105). I ett samhälle där det existerar en mängd olika livsstilsalternativ blir det extra viktigt för individen med det som Giddens benämner som strategisk livsstilsplanering. Livsstilsplanering är ett medel för att förbereda framtida handlingsförlopp, som ordnas utifrån individens levnadsbeskrivning (1999:106).

Även Zygmunt Bauman (2002) intresserar sig för hur individualismen formar individen. Han beskriver individualiseringen som att individen frigörs från den tillskrivna ärvda och medfödda bestämningen av sin sociala karaktär. Den mänskliga identiteten går alltså från att vara något givet till något som måste arbetas fram. Individen får då ta ansvar för uppgiften samt dess konsekvenser. Att behöva *bli* det man *är*, menar Bauman är kännetecknande för det moderna samhället (2002:176). Dagens dilemma handlar inte lika mycket om *hur* individer ska uppnå den identitet de vill ha utan snarare *vilken* identitet de ska välja. Det gäller också att vara vaksam på om de behöver göra ett annat val i fall den tidigare identiteten inte längre fyller en funktion eller förlorar sin dragningskraft (2002:179). Bauman föreslår att vi, istället för att tala om identiteter ska tala om identifiering som är en ständigt pågående, oavslutad och öppen verksamhet som vi alla ägnar oss åt (2002:185).

3.2 hur identiteten kopplas till det ideella arbetet

För att förklara hur individualiseringen och individers livsplanering tar sig i uttryck bland ideellt aktiva kommer Bourdieus teori kring fält, habitus och kapital att användas. Ett fält kan förklaras som ett system av konkurrerande sociala relationer som fungerar i enlighet med sin egen specifika logik och sina egna regler (Moi 1994:5). Det kan ses som ett socialt rum där objektiva relationer mellan institutioner och individer finns och som tävlar om samma belöning. På varje fält finns det strategier för att klara sig inom fältets spel. Individerna själva uppfattar sällan eller aldrig strategierna utan istället genererar varje fält sitt eget habitus. Habitus definieras som ett system av ordningar som är anpassade till själva fältet. För att ett fält ska fungera krävs det belöningar samt individer som känner till fältets habitus och kan använda det för att kunna röra sig fritt inom fältet. Habitus kan därför ses som ett system av outtalade och oskrivna regler av uttrycks-, tanke- och beteendemönster som fås genom att befinna sig på det specifika fältet (Moi 1994:6). Ulla-Britt Wennerström menar att Bourdieus

kapitalbegrepp kan ses som uttryck för strukturella villkor av ”enskilda tillgångar, investeringar och strategier” och att dessa kan ses som ett fenomenens bakomliggande mekanismer (2009:110). Olika fält har sin egen logiska struktur och kräver olika slags kapital och resurser för individens praktiska utövande. Bourdieu benämner fyra olika kapitalformer som påverkar individers livsmöjligheter. *Ekonomiskt kapital* rör den kapitalistiska ekonomins funktionssätt som tillsammans med övriga materiella förutsättningar omger människans valmöjligheter. Det *kulturella kapitalet* beskriver Bourdieu som ett förkroppsligande av sin livssituation. Tidigare generationers överföringar på individen inverkar på det nutida liv som individen utövar som kan både vara stödjande och hindrande för individens utveckling (2009:111). *Socialt kapital* består av de relationer som ses som symboliskt värdefulla på de olika fälten. Här kan utbildning, kontaktnät, släktskap samt sociala kontakter vara exempel på socialt kapital. Bourdieu menar att det är ett slags kapital som man blir bärare av på grund av, eller tack vare att de har olika tillgångar (2009:112). *Symboliskt kapital och maktresurser* bygger på att individer har kapitaltillgångar som legitimerats och erkänts av omgivningen som ger individen mer eller mindre makt. Olika kapitalinnehav kan omvandlas i olika fält beroende på vad individen behöver för att ta sig fram genom fältets oskrivna regler (2009:113).

Mats Ekström ställer sig frågan hur vi kan förstå individers identiteter i förhållande till ett engagemang i ideella organisationer och använder sig delvis av Bourdieus teoretiska begrepp kring fält och kapital (1995:177). Genom ett medlemskap i organisationer utvecklas en känsla av tillhörighet och utgör en betydelse i hur vi förstår oss själva (1995:179). Attraktionskraften bland organisationer tycks ligga i dess bestämda värderingar som gör det lätt för individen att förstå sig själv och samtidigt visa för omgivningen vad de väljer att inte identifiera sig med (1995:181). Ideella organisationer kan vara ett uttryck för en strävan att erhålla ökade kapitalformer och att ett engagemang inom humanitära organisationer kan vara värdefullt för individer i form av ökat kapital. Ideella organisationer fungerar inte alltför sällan som en omvandlingsmaskin av olika kapitalformer. Att få utdelning av en obetald arbetsinsats i form av ökat kapital kan, tror Ekström, ligga till grund för det oftast slitsamma arbetet (1995:187). En annan viktig potentiell drivkraft som Ekström nämner är individers strävan att ge mening åt livet och omsätta sina moraliska värderingar i praktiken (1995:188).

Lähteenmaa (1999) beskriver i sin studie om volontärarbete bland finska ungdomar att moral och identitet sammanflätas. Individers moral och synen de har på sig själva som moraliska

aktörer ligger till grund för identitetskapande (1999:18). Önskan ”att hjälpa” har traditionellt legat till grund för motivationen kring det ideella arbetet (1999:25). Lähteenmaa kan dock se hur ungdomar istället lägger vikt på att engagemanget ska generera positiva känslor i form av social samvaro. Om det sociala sammanhanget skulle försvinna skulle också det ideella engagemanget upphöra (1999:26). För unga är det inte otänkbart att medge att när de utför en meningsfull handling, njuter de av att andra uppfattar det som ett altruistiskt agerande. Det betyder dock inte att ungdomar ser altruism som det mest eftertraktade och att unga skapar sin identitet kring det (1999:28).

3.3 hur det ideella arbetet formar individen

Cecilia Jonssons avhandling tittar närmare på hur det kommersiella volontärarbetet har uppkommit och funnit en plats inom det internationella hjälparbetet (2012:7). Hon menar att hjälporganisationerna är i behov av en legitimitet i form av social acceptans och trovärdighet för att överleva (2012:11). På marknaden för social utsatthet måste ideella organisationer synas och vidmakthåll sin legitimitet i kampen om resurser och där volontären blir en resurs i den konkurrensen (2012:19). Jonsson skriver också hur det ideella hjälparbetet per definition är en altruistisk handling samt att en riktig volontär anses drivas av altruistiska värderingar. Det råder inga tvivel om att det ideella hjälparbetet har ett visst skimmer över sig, givet att det utförts på rätt sätt (2012:21). En ”kollektiv identitet” skapas bland de som är ideellt aktiva då organisationerna i sig säger något om de som engagerar sig i dem (2012:15). Flera av 2000-talets volontärer inom området för hjälparbete läser samhällsvetenskapliga ämnen och har en teoretisk kunskap kring olika typer av utsatthet (2012:190). Volontärarbetet fungerar som en merit inom olika yrkesområden och där det finns tydliga samband mellan individers yrkeskarriärer och ideellt arbete. Dagens volontärer lever i en tid där det förväntas att en tar egna initiativ och införskaffar sig eftertraktade meriter för yrkeslivet (2012:194). Dock menar Jonsson att 2000-talets volontärer tillhör den individualistisk-realistiska generationen som kritiskt granskar sig själv och sitt ideella engagemang (2012:190).

För att bygga vidare på Jonssons teori kring den kollektiva identiteten och hur ideella organisationer färgar av sig på individens identitet kommer Sara Ahmeds teori kring klibbighet att användas. Ahmed menar att föreställningar kring ett visst fenomen bildar en kedja av ord som klistras fast på individen som befinner sig inom den sfären. Klibbigheten är beroende av hur fenomenets berättelser och associationer tidigare förmedlats (2004:13).

Genom att tala om det ideella arbetet som altruistiskt förmedlas också berättelsen om vad det innebär. Genom att reproducera historien om den altruistiska volontärarbetaren tillskrivs individen per automatik egenskaper som följer med paketet. Ord som per automatik hakar fast i varandra och associeras med altruism kan vara osjälvisk, hjälpsam, godhjärtad, givmild och oppoffrande. Kedjan av egenskaper bidrar till att individens identitet automatiskt stöps om av omgivningen och bidrar till att individen behöver orientera sig kring de nya egenskaperna eller aktivt ta avstånd från dem (2004:13).

3.4 hur teorin kopplas till analysen

För att forskningsfrågorna ska kunna besvaras kommer teorin kopplas ihop med den empiriska data som framkommit ur intervjuerna. Fyra nyckelbegrepp kan urskiljas i det empiriska materialet och kommer att sättas in i ett analytiskt schema, dit ovanstående teorier kopplas. Giddens och Baumans teorier kring identitetsskapandet är det första nyckelbegreppet som undersöks och där deras teori kommer ligga till grund för att tydligare förstå hur Generation Ys ideella engagemang kan kopplas till identitetsskapandet och livsstilsplaneringen. För att förstå det andra nyckelbegreppet ger Lähteenmaa en beskrivning på det sociala sammanhang som behövs för att det ideella engagemanget ska leva vidare och som kommer ligga till grund för att förklara generationens uttalade krav på att arbeta med en trygg grupp människor omkring sig. Bourdieus kapitalbegrepp användas som stöd till att förstå ett tredje nyckelbegrepp, den personliga utdelningen, som generationen ger uttryck för och hur detta kan kopplas till det ideella fältet. Ett fjärde nyckelbegrepp har identifierats, idealism vilket kan ses som den slutgiltiga faktorn i att förstå det ideella engagemanget. Jonsson och Ahmed används för att förstå den paradox många av intervjupersonerna upplever när det ideella arbetet upplevs som altruistiskt och hur det i sin tur kan skapa känslor av smuts och skam i förhållande till sin omgivning.

4. Metod

I metodkapitlet kommer läsaren bland annat kunna följa vilka forskningsmetoder, tillvägagångssätt och etiska aspekter som legat till grund för studien.

4.1 val av metod

Samtalsbaserade intervjuer har använts då syftet med uppsatsen är att få en inblick i hur Generation Y upplever sitt ideella engagemang. Intervjupersonernas egen skildring av sitt engagemang är av stort värde för studien och genom samtal har deras upplevelser kunnat formuleras på ett detaljerat sätt. Syftet med en intervju är att få beskrivningar av den intervjuades livsvärld för att sedan tolka fenomenets mening (Kvale och Torhell 1997:13). Det är med avstamp av Kvale och Torhells definition som intervjuer varit av intresse för studien. Uppsatsen avser inte jämföra organisationernas arbete utan fokus ligger på intervjupersonernas upplevelser av sitt ideella engagemang.

4.2 urval

Fenomenet kring generation Y är världsomfattande och den här studien kommer att fokusera på individer som bor och verkar i Sverige. Fem intervjuer har genomförts med personer födda mellan 1984-1994 som alla är engagerade inom en ideell organisation. Valet att använda personer i den specifika ålderskategorin grundar sig i att personer mellan 20-30 år, med största sannolikhet, har börjat göra aktiva val i sammanhang som orienteras kring arbete och studier. Valen framtvingar en reflektion över de övergripande situationer som färgar livssituationen. Det är också individer i denna ålderskategori som ofta sammanfattas av skribenter som Generation Y. Samtliga intervjupersoner är boende i Göteborg och arbetar alla ideellt inom en organisation som riktar sig mot olika typer av social utsatthet. Intervjupersonerna utför sitt ideella arbete inom Göteborgs kommun förutom en som är verksam i Hallands län. Samtliga intervjupersoner har varit kvinnor, vilket inte har varit ett aktivt val. Att kvinnor är överrepresenterade inom ideell verksamhet, som inriktat sig mot social utsatthet, kan ha en inverkan över de intervjupersoner jag kommit i kontakt med. Snöbollseffekten har delvis använts där jag genom mitt eget nätverk fått tips om personer som skulle kunna passa in i studiens urval. Utöver det har organisationer i Göteborgs kommun

som arbetar med social utsatthet kontaktats, som sedan kunnat sprida en förfrågan om intervjupersoner i sina interna nätverk.

4.3 tillvägagångssätt

Innan studiens intervjuer bokades in genomfördes en pilotstudie för att se ifall övergripande teman och intervjufrågor var enkla att förstå och besvara. Intervjuerna har inletts med en kort presentation om studiens syfte och att intresset låg i att höra mer om deras ideella engagemang. Tillåtelse har begärts för att spela in intervjuerna och då istället kunna ge intervjupersonen min fulla uppmärksamhet och inte behöva notera under intervjuens gång. Intervjun har därefter startat med att intervjupersonen berättat specifikt om sitt ideella engagemang och hur länge denne har varit aktiv. Intervjuerna har tagit mellan 30-40 minuter och styrts av hur mycket intervjupersonerna valt att utveckla intervjufrågorna. Intervjupersonerna har upplevts som bekväma i situationen av att bli intervjuade och att de haft lätt för att berätta om sitt ideella engagemang. Utgångspunkten har varit övergripande teman med mer ingående intervjufrågor men då intervjupersonerna uppmuntrats till ett öppet berättande har inte frågorna följt en strikt kronologisk ordning. Frågorna har inte varit av ledande karaktär men som Kvale beskriver kan även en obetydlig omformulering av en fråga påverka svaret. Han fortsätter dock att säga att det centrala inte är huruvida frågorna är ledande eller ej utan om frågan leder intervjupersonen i en relevant riktning för forskningen. Målet är att skapa ny och intressant kunskap (1997:146) vilket också varit ändamålet inom denna studie. Intervjuerna har transkriberats men pauser, upprepningar och emotionella uttryck har utelämnats. Bandinspelning är i dag den vanligaste metoden vid intervjuer och intervjuutskriften strukturerar samtalet i en form som lämpar sig för närmare analys samt ger forskaren en överblick över intervjupersonernas svar (Kvale och Torhell 1997:155).

4.4 etiska reflektioner

Vid varje intervjusituation är det viktigt att informera intervjupersonen kring syftet med studien samt att deltagandet är frivilligt, anonymt och vad som sedan kommer hända med resultatet. Vid två tillfällen har intervjupersonen informerats om ovan nämnda punkter, först via e-mail och sedan vid själva intervjun. Ett samtycke har mottagits från intervjupersonen i enlighet med vetenskapsrådets etiska regler (God forskningssed 2011). Vid transkriberingen av intervjuerna har mina intervjupersoners identiteter döljts redan vid utskrivningsfasen och fått fiktiva namn för att studien ska förbli anonymiserad. Eventuella igenkännande faktorer

såsom organisationers namn och specifika händelser som kan avslöja intervjupersonernas identiteter har tagits bort (Kvale och Torhell 1997:158). En medvetenhet kring problematiken att klumpa ihop personer från en hel generation och beskriva dem enhetligt har funnits med under studiens gång. Alla personer födda på 80- och början av 90-talet kommer inte känna igen sig i de egenskaper som sägs karaktärisera generationen då individer formas utifrån både uppväxtvillkor och enskilda behov.

4.5 validitet och reliabilitet

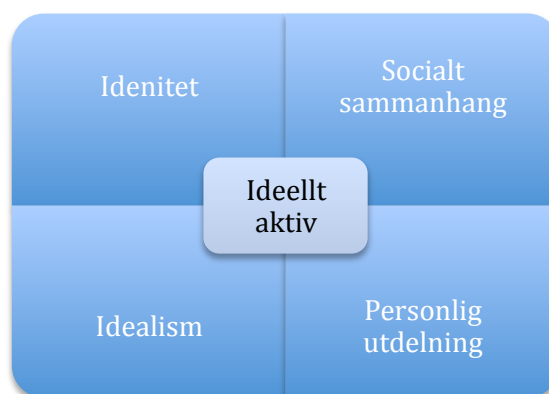
Reliabilitet syftar till en konsistens och tillförlitlighet i studien och handlar om huruvida intervjupersonens svar kan återskapas av andra forskare och vid andra tidpunkter. Validitetens tyngd ligger på huruvida studien undersöker det den säger att den ska undersöka, om forskningsfrågorna besvaras och om observationerna speglar de fenomen som intresserar (Kvale och Brinkmann 2014:295-296). Genom att intervjua personer som faller inom åldersspannet för begreppet generation Y och att intervjufrågorna kretsar kring deras ideella engagemang har reliabiliteten och validiteten säkrats. Då individer har intervjuats, med egna berättelser kring sitt ideella engagemang, kommer en upprepning av studien inte få fram exakt samma resultat som i denna studie. Dock är det troligt att de nyckelbegrepp som kunnat utläsas här även kommer kunna utläsas i kommande studier om urvalet och intervjufrågorna är av samma karaktär. Analysens nyckelbegrepp har framkommit i samtliga intervjuer även då intervjupersonerna inte haft tidigare koppling till varandra vilket visar på en hög reliabilitet.

4.6 analys och analysmetod

Som Gilje och Grimen poängterar finns det många förslag till hur en text ska tolkas och att våra tolkningar aldrig kan vara säkra. Det går inte att säga att tolkningen av intervjupersonernas upplevelser av sitt ideella arbete är den enda riktiga och exakt korrekta. Tolkningar kan dessutom vara färgade av vår förförståelse som vi själva inte alltid kan kontrollera eftersom inte alla delar av vår förförståelse behöver vara medvetet reflekterade. Jag vill därför poängtera, som Gilje och Grimen menar bör gälla vid all typ av tolkning (2011:199), att jag är öppen för andra tolkningar än den jag nu för fram.

De transkriberade intervjuerna har kodats för att hitta övergripande teman som tillsammans utgör mönster kring det ideella engagemanget. Noteringar i form av teoretiska memon har

använts som, tillsammans med kodningen, reducerat datan till nyckelbegrepp som använts för analysering (Layder 1998:60). Layder menar att det vid all analysering av data finns en viss förförståelse, då det är svårt att bortse från den förkunskap en forskare besitter (1998:51). En viss förförståelse kring vilka faktorer som kunnat vara av betydelse för Generation Ys ideella engagemang har funnits med när materialet sammanställts. Layder kallar denna analysmetod för den abduktiva analysen och är då en blandning av den deduktiva och den induktiva (1998:51). Fyra nyckelbegrepp har kunnat utläsas ur intervjumaterialet och används för att besvara ovanstående forskningsfrågor. De fyra nyckelbegreppen har kunnat urskiljas i samtliga genomförda intervjuer och format en grund av betydelse för generation Y och deras ideella engagemang. Ett analytiskt ramverk som cirkulerar kring dessa fyra begrepp används för att analysera den data som framkommit. Analysen kommer ta avstamp i kategorier som identitet, socialt sammanhang, personlig utdelning och idealism. Teorivalen har sedan styrts av nyckelbegreppen för att tydligare förstå hur de påverkar generationens motivation till att utföra ideellt arbete.

5. Resultat och analys

I följande analysavsnitt kopplas de teoretiska begreppen ihop med centrala utdrag ur mina intervjuer. För att göra analysen lättförståelig och tydlig har ovanstående analyschema använts. Identitet, socialt sammanhang, personlig utdelning och idealism används här för att förstå de faktorer som motiverar generation Y till ideellt arbete inom social utsatthet.

5.1 identitet

Giddens (1999) och Bauman (2002) beskriver det postmoderna samhället som en tid där individen får arbeta hårt för att skapa sig en identitet som de sedan aktivt behöver kämpa för att upprätthålla. Vi kan se att individer som i dag engagerar sig ideellt inom olika hjälporganisationer ofta innehar en teoretisk kunskap kring utsatthet i samhället och besitter en internationell medvetenhet (Johnsson 2012:190). Att det ideella engagemanget återspeglas i identiteten är det många av mina intervjupersoner som poängterar. Det ideella arbetet går hand i hand med deras vardagliga intresse, ämnen de studerar i skolan och hur de uppfattar sig själva som person.

”Jag sysslar mycket... eller är väldigt intresserad av politik, både vad jag har valt att studera men också i mitt vardagliga liv. Så på det sättet är det väldigt integrerat i min politiska åskådning och så, tycker jag. “- Miriam 24 år

Miriam's beskrivning om hur hon inkluderat sitt intresse i sin utbildning och i sin övriga vardag kan ses som ett uttryck för Baumans teori kring hur individen behöver *bli* det den *är*. Genom att stärka sitt intresse med en teoretisk utbildning reproducerar Miriam en bild av hur hon vill vara som människa (2002:179). Ekström menar att de ideella organisationerna kan, utifrån individens perspektiv, ses som en form av möjlighetsstruktur för identitetsskapande då individen får möjlighet att engagera sig i moraliska frågor och påverka politiskt (1995:209). Även Linnéa beskriver det ideella arbetet som väl integrerat i hennes vardag;

”Jag har valt att engagera mig för att jag brinner för de här frågorna, det är ju integrerat i vad jag diskuterar, vilka artiklar jag läser, vilka dokumentärer jag lyssnar på. Det hänger ihop. ” – Linnéa 25 år

Att det ideella arbetet utgör en stor del av intervjupersonernas vardag kan vara ett tecken på det som Giddens benämner som individers livsstil. Livsstilen innefattar en rad handlingar som tillsammans utgör en beskrivande självidentitet (1999:101). Miriam beskriver hur hon aktivt sökt sig till utbildningar som speglar hennes politiska intresse och som är väl integrerat i hennes vardag vilket tillsammans skapar en beskrivande helhet. Giddens menar också att livsstilen består av en uppsättning handlingar kring bland annat handlingssätt och umgängesmiljöer vilket vi kan se Linnéa ge uttryck för i sin beskrivning av hur det ideella engagemanget hänger ihop med det övriga vardagslivet. Här stämmer även Baumans teori kring identifiering in då både Miriam och Linnéa ger uttryck för upprätthållandet av sin identitet som en konstant levande verksamhet.

Cecilia Jonsson menar att det ideella arbetet genererar en ”kollektiv identitet” där identiteten färgas av organisationens kärnfrågor (2012:15). Ser vi till Miriam och Linnéas citat kring det ideella engagemangets inflytande i vardagen kan ett sådant färgande vara högst önskvärt då det stärker synen på dem själva som ställningstagande individer. För att förklara på vilket sätt individen färgas av det ideella engagemanget är Ahmeds teori av *klibbighet* till hjälp. Ahmed menar att grundprincipen till att ord, känslor, tecken fastnar på kroppar baserar sig i ett ständigt upprepande av historier och associationer (2004:13). Att det ideella arbetet under lång tid ansetts vila på en altruistiskt grund och dess ständiga upprepning av detta, är någonting som intervjupersonerna upplever som högst påtagligt. En del av intervjupersonerna upplever en viss tveksamhet över att berätta om sitt ideella engagemang för omgivningen. Det är inte alltid som omgivningen bemöter deras val av engagemang på ett, för dem, önskvärt sätt. Både Sara och Nadine ger uttryck för en ambivalens kring hur offentliga de är med sitt engagemang. Sara menar att hon egentligen inte vill prata om sitt ideella arbete om det inte är så att hon vill påvisa ett faktum. Anledningen är den glorifiering hon upplever att det ger henne.

”Jag tycker att det är lite jobbigt att höra att det man gör är väldigt bra för att jag vill helst inte göra det för att få ett erkännande. Samtidigt så vet man ju att man får det. Man vet ju att det är en bra sak att man är ideellt engagerad. Det kan man inte säga emot, alla vet att det är bra” - Sara 20 år

Jonsson menar att det ideella arbetet i hjälporganisationer har ett visst skimmer över sig och att en riktig volontär förutses drivas av altruistiska egenskaper (2012:21). När det ideella

arbetet beskrivs som altruistiskt skapas en kedja av egenskaper som klistras fast på den som engagerar sig ideellt vilket åter stärker den klubbighet som Ahmed talar om. Nadine upplever klubbigheten som högst problematiskt och där hon, liksom Sara, inte alltid berättar att hon engagerar sig ideellt.

”Det är nästan lite jobbigt hur det påverkar hur andra ser på en. För människor som inte har ens fått tanken på att göra det [arbete ideellt], blir det som att, wow, gud vad du är snäll och vilken fin människa du är! ...och det är inte spegelbilden av vad det är.”

– Nadine 21 år.

5.2 socialt sammanhang

Inom ramen för det ideella arbetet utvecklas ett socialt interaktionsmönster som kan ha stor betydelse för individens identitets- och livsstilsskapande. Den sociala betydelsen av det ideella arbetet har betonats i intervjuerna och verkar ligga till grund för det ideella engagemanget. Miriam menar att utan den grupp av ideellt aktiva som hon arbetar tillsammans med, skulle hon inte välja att lägga ner så mycket tid som hon gör i dag. Gruppen fyller en funktion av trygghet då hon upplever att hon inte behöver argumentera eller försvara sina åsikter utan kan finna ett lugn i mötet med de andra i organisationen;

”Man lär känna varandra väldigt snabbt när man inte behöver komma dit och försvara sig eller uttrycka sina åsikter utan alla bara, man vet, väldigt bekvämt och accepterande rum typ. Det är verkligen en av anledningarna till att jag kan tänka mig att lägga så mycket tid på det. Att det är en sådan fantastisk grupp av människor.” - Miriam 24 år

Lähteenmaa beskriver hur en kombination av social samvaro och värdefulla handlingar är stommen i det ideella engagemanget. Utan den sociala funktionen skulle engagemanget dö ut vilket bekräftar de tankar som Miriam har kring sitt ideella engagemang (1999:26). Den sociala samhörigheten som Miriam beskriver verkar ge intervjupersonerna ett andrum från världen utanför. Den ideella organisationen förvandlas till ett rum dit de söker sig och där gemensamma intressen och angelägenheter förenar dem. Det ligger ett stort socialt värde i det rum som skapas eller som Sara beskriver nedan, det fyller ett socialt syfte.

”... samtidigt så tror jag att det är ett sammanhang som jag inte har på något annat sätt, det uppfyller ett eget socialt syfte.” – Sara 20 år

5.3 personlig utdelning

Samtliga av intervjupersonerna berör relationen mellan ideellt arbete och arbetsmarknaden. Att en egennyttas kan dras ur det ideella engagemanget är inget främmande för de som är ideellt aktiva, även om de har olika syn på huruvida detta anses vara positivt eller negativt. Men för att förstå hur den personliga utdelningen kan se ut kommer Bourdieus kapitalbegrepp och teori kring fältet väl till pass. Det sociala kapitalet är högst relevant och visar på hur det sociala sammanhanget, som ligger till grund för det ideella engagemangets fortlevnad, vävs in i den personliga utdelningen. Mellanmänskliga relationer inom den ideella organisationen blir symboliskt värdefulla på de olika fälten och där sociala kontakter omvandlas till socialt kapital.

”Man får ju vänner som har samma grundvärderingar men som jobbar inom väldigt många olika fält, vilket jag kan tänka mig är väldigt bra att ha i framtiden” -Miriam 24 år

Här kombinerar Miriam vänskap med en eventuell framtida egennyttas. Att vänner inom den ideella verksamheten blir en länk till andra fält blir ett talande exempel på Bourdieus teori kring det sociala kapitalet. Ideellt aktiva får en möjlighet att bygga upp ett socialt kapital inom den ideella verksamheten och kan då få ihop ett socialt kontaktnät för framtida arbetstillfällen. Kapitalet fungerar även åt motsatt håll. Det ideella fältet skapar inte bara större möjligheter för att komma in på arbetsmarknaden utan arbetsmarknaden använder även det ideella fältet för att öka det sociala kapitalet hos framtida anställda. Genom att rekrytera ideellt aktiva personer till arbetsplatsen får de tillgång till individer med ett genuint intresse för sakfrågan samt kunskap om ett specifikt fält. Linnéa beskriver hur det ideella arbetet varit en förutsättning för hennes möjlighet att skaffa sig en utbildning och framtida anställning.

”Det var nästan en förutsättning för att komma in på min utbildning att man gjort något sånt här vid sidan av...” – Linnéa 25 år

Frivilligorganisationer blir alltså en arena för omvandling av kapitalformer. Ekström menar att det ideella arbetet kan ses som en insats vi gör för att nå en position i en bestämd kulturell och social sfär. Det som vid första anblick kan ses som en altruistisk gärning kan istället vara

ett sätt att investera i sin livsplanering och utöka sitt eget handlingsutrymme (1995:187). Att kapital ska kunna användas inom de olika fälten bygger på att de legitimeras och erkänns av omgivningen som tillgångar. Olika fält är beroende av olika kapital som individen behöver anpassa sig till för att kunna ta sig fram inom fältet (Wennerström 2009:113). Linnéa ger exempel på hur olika fälts kapital sammanflätas inom den organisation hon själv är verksam i.

”Det är rätt sjukt egentligen vad vi fått ihop, det är en rätt bra grupp som jobbar med det här nu. Nu har vi någon som jobbat på socialtjänsten och vet vad socialtjänstlagen säger, det visste ju inte vi så det känns ju proffsigt. Vi har haft tur, det är svårt att få människor med så här mycket kompetens och bakgrund som skulle engagera sig i någonting ideellt. Vi började med 5 personer som tyckte det var en bra grej. Men det räcker tyvärr inte”.

– Linnéa 25 år

Linnéa utvecklar sitt resonemang;

”Precis som när man rekryterar till ett jobb och ska ha en arbetsgrupp så behöver vi ju personer med olika kompetenser”. ”... jo så att vi har på nått sätt handplockat ihop en grupp med den kompetensen vi tror att vi behöver.” - Linnéa 25 år

Linnéas organisation kan vara ett exempel på hur det ideella arbetet förändrats över tid. Att från början bjuda in personer som ”tyckte det var en bra grej” att engagera sig för social utsatthet är inte längre möjligt då föreningen är i behov av individer med specifika sociala kapital. Ett utökad CV anses av samtliga intervjupersoner, som både en anledning och konsekvens av det ideella arbetet. Att skapa en grund att stå på för framtida arbetstillfällen är någonting som är genomgående och utan att veta exakt vad ens framtidsplaner är, tycks intervjupersonerna veta att det ideella arbetet kommer hjälpa dem i framtiden.

”Sen vill jag ju hålla på med någonting sånt här hela livet sen, men jag vet inte vad eller hur men det känns som att det här är nån form av väg till att komma på det.”

– Nadine 21 år

Även Helena poängterar att de egenskaper som utvecklas under ett ideellt engagemang ökar chanserna att få en anställning i framtiden vilket ses som positivt.

”Man får en förförståelse, man blir medveten om mycket. Man får också andra kvaliteter, när man söker jobb. Man får ju vissa lärdomar och egenskaper genom det ideella såsom ledarskap och förståelse för saker” – Helena 21 år

5.4 idealism

Ökat socialt kapital, nya vänner och identitetsutveckling är inte de enda grunderna till Generation Ys ideella engagemang. En strävan efter samhällsförändring och personligt ansvar är ständigt närvarande. Miriam menar att det är en skyldighet att engagera sig för utsatthet om en befinner sig i hennes position i samhället. Miriams uttalande kan förstås genom Jonssons teori om den individualistisk-realistiska generationen och stämmer väl överens med beskrivning av generation Y som moraliskt medvetna.

”Jag är vit medelklass och privilegerad på så himla många olika sätt och det är bara pinsamt att inte göra någonting då isåfall.”- Miriam 24 år

Ekström menar att ideella organisationer, ur ett större perspektiv kan ses som ”moraliska gemenskaper” där människor träffas och vidmakthåller och stärker banden mellan varandra. Det framkallar på sikt ett medborgarskap som utvecklar en ansvarskänsla och aktivt deltagande (1995:189). Liksom Miriam menar Sara att det finns ett personligt ansvar hos medborgare att försöka förbättra samhället på olika sätt.

”Jag tänker att alla har nått ansvar för att försöka, att om man har saker i samhället som är skadliga så kan man påverka dem på olika sätt.” – Sara 20 år

Dock spelar det roll vilken organisation som får ta del av engagemanget. Ideologin fyller här en funktion. Helena uttrycker under sin intervju att hon inte kunnat engagera sig i en organisation som hon inte själv tror på. Hon menar att;

”Det är ju naturligtvis viktigt att det ideella följer de värderingar jag har, den samhällsvisionen, det samhället jag vill ha.” –Helena 21 år

Att idealismen måste finnas med i det ideella engagemanget blir tydligt när åsikter kring balans uppdragas. Under samtliga intervjuer talas det om en balans mellan ett engagemang för

sakfrågan och den personliga vinningen av att engagera sig ideellt. Att CVt utökas och nya kontakter knyts är inte helt accepterat om det inte finns ett genuint intresse för organisationens sakfråga. Finns det ingen idealism bakom det ideella engagemanget finns det heller inget ansvar över organisationens fortlevnad vilket intervjupersonerna värnar om.

“Jo, jag tycker att det spelar roll varför man engagerar sig. Man ska vara intresserad av problemen, annars blir det så att man engagerar sig men det går inte ihop med vad man själv tycker och då kanske man slutar bara för det.” – Sara 20 år

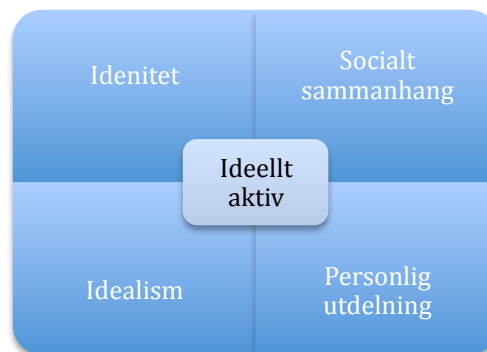
Den ideologi som intervjupersonerna ger uttryck för handlar inte om att de själva anpassat sig till organisationens ideologi utan snarare tvärtom, att organisationen passade bra in i de värderingar som de redan hade lagt en grund för.

6. Slutsats och diskussion

För att summera och besvara frågeställningarna kommer de nedan att delas upp och besvaras separat för en ökad tydlighet.

- *Vilka faktorer påverkar och motiverar Generation Y till att utföra ideellt arbete?*

För att förstå vad som motiverar Generation Y till att utföra ideellt arbete har fyra nyckelbegrepp kunnat urskiljas ur intervjumaterialet. Identitet, socialt sammanhang, personlig utdelning och idealism är alla faktorer som spelar in för att generationen ska avsätta ideell tid och engagemang. För att förstå motiven bättre återgår vi till det analyschema som tidigare använts. De fyra faktorerna har här delats in i fält. Fälten väger nödvändigtvis inte in lika starkt hos alla intervjupersoner men är i kombination av varandra, absolut avgörande för det ideella engagemanget.

Teorin kring identitet och livsstil kan dras ur alla fyra fälten då socialt sammanhang, idealism och personlig utdelning faller inom vad Giddens kallar livsstilsplanering. Alla ovanstående fält kan, med avstamp i Giddens teori, återkopplas till individens identitetsskapande och integreras i de handlingar som individen gör för att upprätthålla sin identitet. Det speglar då generation Y som en bricka i det moderna samhället, där allt individen gör faller tillbaka på, och gynnar den egna livsstilsplaneringen. Att enbart analysera intervjuerna utifrån Giddens individualiseringsbegrepp kan upplevas högst syniskt och att det finns en annan nyans bakom generationens beteendemönster är, utifrån intervjumaterialet, mer troligt. Ser vi till analysverktygets fyra fält, behöver individer nödvändigtvis inte lägga lika mycket vikt i varje fält utan rör sig istället fritt mellan dem beroende på situation. Olika perioder i livet kan kräva att vikten fördelas olika mellan de fyra fälten vilket visar på en fri rörelse mellan dem och där

olika kapital kan ligga till grund för individernas möjligheter. Idealismen är ett fält som balanserar generationens egennyttan i det ideella arbetet. Intervjupersonerna är eniga om att utan ett genuint intresse för sakfrågan kommer inte det ideella engagemanget bli långvarigt vilket visar på en balans mellan de fyra fälten.

- *Kan den allmänna beskrivningen av Generation Y urskiljas i gruppens egna uppfattningar kring det ideella engagemanget och på vilket sätt kan det ta sig i uttryck?*

Generation Y har i artiklar och litteratur bland annat framställts som en generation byggd på egocentrism, illojalitet och pengafokusering. För att återgå till analysverktyget kan vi då tänka oss att generationen uteslutande skulle befinna sig inom fältet för personlig utdelning. Att få personlig utdelning för sitt ideella engagemang är en del i varför generationen är ideellt aktiv men att detta fält skulle väga tyngst är, enligt analysen av intervjuerna, felaktigt. Dock kan en del egenskaper som beskriver Generation Y i artiklar och populärvetenskaplig litteratur urskiljas hos intervjupersonerna. Reflexivt orienterade, drivande och nätverkande är bara några av de egenskaper som kan utläsas under intervjuernas gång. Delar av den bild som porträtterar generation Y kan alltså urskiljas även i denna studie men behöver inte innebära de svårigheter som arbetsmarknaden gett uttryck för. Här kan drivenhet, teknisk kunskap och nätverk istället användas för att stärka organisationernas legitimitet inom fältet. Att individer behöver *bli* det de *är*, som Bauman ger uttryck för, faller väl in i beskrivningen av generationen som nätverkande och ambitiösa vilket också kan urskiljas i intervjuerna. Generationens egenskaper kan ses som en konsekvens av det moderna samhället där de behöver orientera sig och det ideella arbetet blir ett verktyg i den processen. Men det ideella engagemanget sträcker sig längre än ovanstående förklaringar och gräver sig under ett ytligt skikt av egennyttan och personlig utveckling. Idealismen är högst närvarande och skapar ett samhällsintresse som känns mer genuin än som en del av identitetsskapandet. Ett personligt intresse som brinner för samhällsförändring kan utläsas och skapar en delaktighet i någonting större än det moderna samhällets individualism. Under intervjuerna kan en moralisk medvetenhet urskiljas.

En paradox kan urskiljas i diskursen om generationen och deras ideella engagemang, vilket märkbart påverkar intervjupersonerna. De dras mellan omgivningens glorifiering och de egna känslorna kring sitt ideella engagemang. Att utmålas som illojala och självcentrerade

samtidigt som de glorifieras för sitt ideella engagemang kan försvåra deras syn på sig själva och påverka identitetsskapandet.

6.1 förslag på fortsatt forskning

Studien kan vara intressant för ideella organisationer att ta del av då de får en större insyn i vilka faktorer som uppmuntrar till fortsatt ideellt engagemang. Det kan i sin tur hjälpa till att öka det ideella engagemang som är så betydande för vårt samhälle i dag. Studien har tittat på en liten grupp individer som benämns som Generation Y och som i dag arbetar ideellt. Då intervjupersonerna bestod av unga kvinnor skulle det vara sociologiskt intressant att med en ökad genusaspekt undersöka om genus är en faktor till olika upplevelser av det ideella arbetet. Fortsatt forskning kan också genomföras på den nästkommande generation Z som även dem börjar träda in i den ideella sektorn. Har denna grupp liknande önskemål, krav och beteendemönster som generation Y?

7. Referenser

- Ahmed, Sara (2004) *The cultural politics of emotions*. Edinburgh University Press Ltd
- Bauman, Zygmund (2002) *Det individualiserade samhället*. Göteborg. Daidalos
- Carlsson, Bengt (2003) *Så blir det hjälp – om hjälpprocesser i socialt arbete*. Göteborgs Universitet, Göteborg.
- Ekström, Mats (1995) De frivilliga organisationernas sociala och kulturella innebörder. Några sociologiska reflexioner. E. Amnå (Red.) *Medmänsklighet att hyra?; Åtta forskare om ideell verksamhet*. Örebro. Libris
- Giddens, Anthony (1999) *Modernitet och självidentitet: självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg. Daidalos.
- Gillberg, Göran (2010) *Individualiseringens villkor. Unga vuxnas föreställningar om arbete och självförverkligande*. Institutionen för arbetsvetenskap, Göteborgs Universitet. Göteborg.
- Grimen, Harald & Gilje, Nils (2011). *Samhällsvetenskapens förutsättningar*. Göteborg: Daidalos
- Horsell, Chris (2006) Homelessness and Social Exclusion: A Foucauldian Perspective for Social Workers. *Australian Social Work* Vol. 59, No. 2.
- Jonkman, Linus (2011). *Generationsanpassat ledarskap; Från Pearl Harbor till Pearl Jam*. Gdansk: TUK förlag.
- Jonsson, Cecilia (2012). *Volontärerna. Internationellt hjälparbete från missionsorganisationer till volontärresebyråer*. Institutionen för socialt arbete vid Linnéuniversitetet. Linnaeus University Press.
- Kvale, Steinar & Brinkmann Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur, 2:a upplaga
- Kvale, Steinar & Torhell, Sven-Erik (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur
- Layder, Darek (1998) *Sociological Practice, Linking Theory and Social Research*. London, SAGE Publications
- Lingås, Gunnar Lars (1993) *Etikk i sosialt arbeid. Fra regler til diskurs*. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet.
- Lähteenmaa Jaana (1999) The hedonistic altruism of young voluntary workers. *Young*, vol. 7, no. 4, pp. 18-37.

- Moi, Toril (1994) ”Att erövra Bourdieu”, i *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 1, s. 3-18.
- Nordfeldt, Marie (1999). *Hemlöshet i välfärdsstaden. En studie av relationerna mellan socialtjänst och frivilliga organisationer i Stockholm och Göteborg*. Akademisk avhandling. Geografiska regionstudier nr 39, Uppsala universitet.
- Parment, Anders (2008). *Generation Y – Framtidens konsumenter och medarbetare gör entré!* Liber Malmö.
- Pihl, Emma (2011). *Att leda nästa generation. Generation Y, obotliga egoister eller oslipade diamanter*. TUK Förlag AB, Karlstad.
- Rekar Munro, Caroline. (2009). Mentoring needs and expectations of Generation-Y. Human resources practitioners: Preparing the Next Wave of Strategic Business Partners. *Journal of Management Research*, 1:2, 1-25.
- Rubin, Lars (2000) *Engagemang i Lutherhjälpen. Studier av motiv och drivkrafter hos frivilligt aktiva*. Studentlitteratur. Lund
- SOU 2001:95. *Frivilligorganisationerna och hemlösheten*. (Hämtad 2 januari 2015). Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/27/48/c992eeaa.pdf>
- Schewe, C., Debevec, K., Madden, T., Diamond, W., Parment, A. & Murphy, A. (2013) “If You’ve Seen One, You’ve Seen Them All!” Are Young Millennials the Same Worldwide? *Journal of International Consumer Marketing*, 25:3–15.
- Vetenskapsrådet (2011). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. (Hämtad 2 januari 2015). Tillgänglig: https://publikationer.vr.se/webbpdf/2011_01.pdf
- von Essen, Johan (2008) *Om det ideella arbetets betydelse – en studie om människors livsåskådningar*. Universitetsstryckeriet. Uppsala Universitet
- Wennerström, Ulla-Britt (2009) *Den kvinnliga klassresan*. Göteborgs Studies in Sociology No 19. Department of Sociology. Göteborg University.

8. Bilaga Intervjufrågor

Bakgrundsinformation

- På vilket sätt jobbar du ideellt? Beskriv uppgifterna
- Hur länge har du varit ideellt aktiv?
- Hur mycket tid skulle du säga att du lägger ner på ditt ideella arbete?
- Hur väl integrerat är ditt ideella engagemang i din vardag?
- Hur är relationen med de andra som arbetar ideellt i organisationen? Umgås ni på fritiden?
- Är det någonting annat i ditt liv som får stå tillbaka för att du engagerar dig ideellt?
- Berätta lite om dig själv/Hur skulle andra beskriva dig?
- Har din självbild påverkats av ditt ideella engagemang? På vilket sätt?

Ideella arbetet

- Vad var det som gjorde att du ville börja arbeta ideellt?
- Hur kom du i kontakt med organisationen?
- Vad var det med organisationen som gjorde att du valde att engagera dig i just deras arbete?
- Är det viktigt för dig att organisationen du engagerar dig i följer dina värderingar?
- Vad upplever du att du får ut av att arbeta ideellt?
- Har du någon gång befunnit dig i en situation där ditt ideella engagemang har hjälpt dig?
- Vilken del av ditt ideella arbete tror du att du kan ha nytta av i framtiden?

Förväntningar på det ideella arbetet

- Är det viktigt att få uppskattning för det ideella arbete som utförs?
- Upplever du att du får uppskattning för ditt engagemang? Hur visar det sig?
- Skulle du kunna tänka dig att fortsätta med ideellt arbete om ingen uppskattning visades? Varför?
- Vad skulle kunna få dig att sluta engagera dig? Varför?
- Hur viktigt är det att du arbetar med bra människor runt omkring dig?
- Vad skulle du säga är bra egenskaper för personer som arbetar ideellt?
- Varför tror du att människor vill hjälpa andra?
- Finns det fel anledningar att engagera sig?